

CÁN BỘ XỬ LÝ THÔNG TIN: NHỮNG YÊU CẦU CẦN THIẾT TRONG THỜI ĐẠI MỚI

Trần Minh Nhó

Thư viện Khoa học xã hội, Viện Khoa học xã hội vùng Nam Bộ

1. Đặt vấn đề

Công tác xử lý thông tin là một công việc khó khăn, phức tạp trong hoạt động thông tin tư liệu, đòi hỏi ở người cán bộ xử lý không chỉ có trình độ chuyên môn, mà phải có những kỹ năng, yêu cầu nghề nghiệp nhất định. Trên cơ sở tầm quan trọng của công tác, cùng với thực tiễn phát triển nghề thư viện-thông tin và xã hội, tác giả bài viết đưa ra những yêu cầu cụ thể, đồng thời phân tích khá rõ từng yêu cầu để thấy được ý nghĩa, sự cần thiết của chúng đối với những người làm công tác xử lý thông tin trong giai đoạn hiện nay.

Nhân loại đang tiến vào một kỷ nguyên mới- kỷ nguyên của thông tin và công nghệ, mọi hoạt động sống của con người như: ăn, ở, học tập, sản xuất, kinh doanh,... đều cần có thông tin. Tuy nhiên, không phải ai cũng dễ dàng tìm kiếm và sử dụng những thông tin phù hợp với nhu cầu của mình, đặc biệt là trong thời đại bùng nổ thông tin như hiện nay. Chính vì lý do đó, công tác xử lý thông tin hiện nay có vai trò cực kỳ to lớn. Nó không chỉ là một hoạt nghiệp vụ của các cơ quan thông tin-thư viện, mà còn là một trong những công việc thường xuyên của các Nhà xuất bản, phát hành tài liệu; Cơ quan thông tin đại chúng và Cơ quan nghiên cứu, cơ quan quản lý.

Xử lý thông tin là một trong những công đoạn quan trọng trong hoạt động thông tin, tư liệu. Nó bao gồm xử lý hình thức và xử lý nội dung thông tin trong các tài liệu. Xử lý hình thức hay còn gọi là mô tả thư mục tài liệu là quá trình lựa chọn các chi tiết đặc trưng của một tài liệu và trình bày chúng theo một quy tắc nhất định nhằm giúp người dùng tin dễ dàng tìm thấy tài liệu. Xử lý nội dung tài liệu bao gồm các công đoạn như: phân loại, định từ khoá, định chủ đề, làm tóm tắt, chú giải, tổng quan, tổng luận...Mức độ xử lý nội dung tài liệu phụ thuộc vào nhu cầu thông tin của người dùng và khả năng đáp ứng của từng cơ quan thông tin-thư viện [5, tr.1].

Chủ thể thực hiện quá trình xử lý thông tin có thể là các cán bộ, chuyên gia làm việc tại một cơ quan/tổ chức có chức năng cung cấp thông tin, hoặc cũng có thể là các nhà khoa học, nhà nghiên cứu và thậm chí là người dùng tin trong quá trình thỏa mãn nhu cầu thông tin cho mình hoặc theo yêu cầu đặt hàng của các cơ quan thông tin - thư viện. Kết quả của quá trình này là các sản phẩm xử lý thông tin.

Tương tự như mọi loại sản phẩm khác, sản phẩm xử lý thông tin trong quá trình tồn tại và phát triển cần không ngừng được hoàn thiện để thích ứng với nhu cầu mà nó hướng tới (cả về nội dung và hình thức) [1, tr.22]. Do đó, các sản phẩm xử lý thông tin phụ thuộc hoàn toàn vào chủ thể tạo ra nó. Để tạo lập nên những sản phẩm có chất lượng, phù hợp và đáp ứng tối đa nhu cầu của người dùng tin, người cán bộ xử lý thông tin cần phải đảm bảo một số yêu cầu cần thiết về nghề nghiệp trong thời đại mới. Đó là chìa khóa giúp họ khẳng định vị trí của mình trong nghề nghiệp và đưa đến những thành công trong tương lai.

2. Một số yêu cầu cần thiết của người cán bộ xử lý thông tin trong thời đại mới

2.1. Có kỹ năng công nghệ thông tin và ngoại ngữ

Đây là yêu cầu đầu tiên và tất yếu đối với người làm công tác xử lý thông tin trong thời đại ngày nay, khi mà nhiều thành tựu tiên tiến của công nghệ thông tin đã được ứng dụng nhằm giảm bớt công sức lao động, thời gian mà hiệu quả công việc được nâng cao. Việc ứng dụng công nghệ thông tin vào công tác xử lý thông tin đang là hướng phát triển chủ đạo của các thư viện/cơ quan thông tin. Người cán bộ xử lý thông tin là chủ thể xuyên suốt trong dây chuyền thông tin tư liệu, tạo ra các sản phẩm thông tin đáp ứng nhu cầu của người dùng tin.

Để bắt kịp với thời đại, với những tiến bộ của khoa học công nghệ, đòi hỏi người cán bộ xử lý thông tin phải có trình độ tin học vững vàng, có

kỹ năng về công nghệ thông tin như: sử dụng thành thạo mạng, máy tính để chọn lọc, khai thác và xử lý tạo ra các sản phẩm thông tin; có khả năng đánh giá, sử dụng các phần mềm quản lý thư viện, phần mềm xử lý thông tin; biết ứng dụng những công cụ, phương tiện kỹ thuật hiện đại vào công tác xử lý và phổ biến thông tin; biết sử dụng các ứng dụng Web, Mail, Yahoo, Blog, Skype, Youtube, Facebook,... để cập nhật thông tin nhanh chóng kịp thời, mặt khác giới thiệu, quảng bá các sản phẩm thông tin đến người dùng tin một cách nhanh chóng và hiệu quả; có khả năng giải quyết được các sự cố đơn giản về mạng, máy tính và các thiết bị phục vụ cho công tác xử lý thông tin;...

Ngoài kỹ năng công nghệ thông tin, kỹ năng ngoại ngữ cũng là một yếu tố rất cần thiết phục vụ cho công tác xử lý thông tin, nhất là trong thời đại bùng nổ thông tin và hội nhập quốc tế như hiện nay. Các thư viện/cơ quan thông tin đều đang và sẽ phát triển theo xu hướng liên thông, liên kết, chia sẻ tài nguyên thông tin giữa các thư viện trong và ngoài nước. Mặt khác, trên thị trường thông tin hiện nay, có rất nhiều loại thông tin bằng nhiều ngôn ngữ khác nhau có giá trị học thuật và ứng dụng cao. Do đó, người làm công tác xử lý thông tin cần phải học tập, sử dụng thành thạo ít nhất một ngoại ngữ, yếu tố này sẽ giúp người cán bộ dễ dàng trong việc tìm kiếm, đánh giá và chất lọc các nguồn tin bằng tiếng nước ngoài, thuận tiện trong việc xử lý thông tin để tạo ra các sản phẩm thông tin có giá trị không chỉ ở trong nước, mà cả ở nước ngoài. Kỹ năng ngoại ngữ không chỉ là công cụ giúp cho người làm công tác xử lý thông tin hoàn thành tốt vai trò của mình mà còn là công cụ đắc lực góp phần quảng bá hình ảnh cơ quan mình ra thế giới trong tiến trình hội nhập.

2.2. Có trình độ chuyên môn, nghiệp vụ vững vàng

Số lượng và chất lượng sản phẩm thông tin được quyết định bởi chủ thể xử lý thông tin, còn máy móc và thiết bị kỹ thuật chỉ là công cụ hỗ trợ. Để tạo ra được nhiều sản phẩm xử lý thông tin có chất lượng cao đòi hỏi người làm công tác xử lý thông tin phải nắm vững và áp dụng thành thạo các phương pháp xử lý thông tin. Đó là các

phương pháp: biên mục mô tả; phân loại; định từ khóa và chủ đề; phương pháp làm tóm tắt tài liệu/thông tin; phương pháp làm thư mục; phương pháp làm chú giải; phương pháp làm tổng quan, tổng luận;...và trong từng phương pháp cụ thể lại có sự liên hệ đến các phương pháp bổ sung khác. Chẳng hạn, trong Biên mục mô tả, người làm biên mục mô tả ngoài việc phải nắm rõ các nguyên tắc, cách thức để mô tả một tài liệu/ thông tin, thì còn phải nắm vững các chuẩn như: MARC21, AACR2 hoặc ISBD,... Hay trong Phương pháp phân loại tài liệu/ thông tin, ngoài việc nắm rõ phương pháp này, thì người làm công tác phân loại phải nắm được các phương pháp sử dụng các bảng phân loại như: BBK, UDC, DDC,... Tóm lại, người cán bộ xử lý thông tin không chỉ nắm vững các phương pháp mà còn phải biết vận dụng hợp lý, phải biết kết hợp các phương pháp cho từng loại sản phẩm thông tin vì mỗi loại sản phẩm được tạo ra bằng những phương pháp khác nhau và chưa tính đến những yêu cầu đa dạng của người dùng tin đối với từng loại sản phẩm thông tin.

Nắm vững và áp dụng thành thạo các phương pháp xử lý thông tin là kết quả của quá trình tích lũy kiến thức trong quá trình học tập, nghiên cứu và trải qua kinh nghiệm thực tiễn công việc. Tuy nhiên, xã hội ngày càng phát triển, nhu cầu tin của người dùng tin cũng vì thế thay đổi một cách đa dạng, chính vì vậy, người cán bộ xử lý thông tin phải thường xuyên cập nhật kiến thức nghề nghiệp, các phương pháp xử lý thông tin mới để có thể kịp thời ứng dụng, nhằm tạo nên các sản phẩm thông tin bắt kịp với nhu cầu của người dùng tin. Tránh tình trạng rập khuôn, máy móc áp dụng các phương pháp xử lý thông tin cũ không còn phù hợp, điều này sẽ là nguyên nhân tạo nên các sản phẩm thông tin kém chất lượng, không đáp ứng được nhu cầu của người dùng tin. Từ đó, gây khó khăn cho việc tổ chức khai thác, phổ biến các sản phẩm thông tin.

Số lượng và chất lượng các sản phẩm thông tin cũng chính là thước đo để đánh giá trình độ phát triển của một thư viện/ cơ quan thông tin, và trình độ chuyên môn, kỹ năng nghề nghiệp của cán bộ xử lý thông tin ở đơn vị đó. Một thư viện/cơ quan thông tin có nhiều sản phẩm thông

tin, đảm bảo chất lượng, có giá trị khoa học, thực tiễn thì có thể khẳng định thư viện/cơ quan thông tin đó phát triển mạnh và đội ngũ cán bộ làm công tác xử lý thông tin là những người chuyên nghiệp, có trình độ chuyên môn cao, am hiểu và nắm vững các phương pháp xử lý thông tin, biết cập nhật, ứng dụng cái mới.

2.3. Có kiến thức về lĩnh vực khoa học của thông tin xử lý

Sự bùng nổ thông tin hiện nay đã khiến cho thế giới thông tin trở nên phức tạp và hỗn loạn, thông tin ngày càng phong phú, đa dạng lĩnh vực hơn không chỉ trong nước mà còn cả nước ngoài. Làm thế nào để xử lý thông tin một cách hiệu quả nhất trong điều kiện như vậy để tạo ra các sản phẩm thông tin chất lượng, có giá trị? Không khó trả lời nếu như đội ngũ cán bộ xử lý thông tin am hiểu, có kiến thức về các lĩnh vực khoa học. Là người xử lý thông tin thì không chỉ dừng lại ở kiến thức chuyên môn, các kỹ năng nghiệp vụ cần thiết mà phải có những kiến thức nhất định về lĩnh vực khoa học có trong nội dung thông tin mà mình xử lý. Việc hiểu biết nhiều lĩnh vực khoa học khác nhau trong và ngoài nước là một lợi thế đối với người cán bộ xử lý thông tin, giúp họ dễ dàng trong việc tìm kiếm, đánh giá, so sánh, chắc lọc và xử lý tốt bất cứ loại thông tin nào, thuộc bất cứ lĩnh vực gì tạo ra các sản phẩm đảm bảo về chất lượng và phù hợp với nhu cầu đa dạng của người dùng tin.

Ngoài ra, việc hiểu biết về lĩnh vực khoa học của thông tin xử lý sẽ giúp cán bộ xử lý thông tin có thể làm chủ được công việc xử lý thông tin của mình, nâng cao chất lượng sản phẩm thông tin và tăng cường hiệu quả công việc ở mức tối đa.

2.4. Có tư duy logic và nhạy bén trong việc xác định nhu cầu thông tin

Chìa khóa để tối ưu hóa khả năng phát triển cá nhân và khả năng hoạch định tổ chức công việc một cách hiệu quả, đó chính là tư duy logic. Có thể nói, tư duy logic là quá trình sử dụng tâm trí để xem xét, nhận thức một sự vật, hiện tượng một cách chặt chẽ, hệ thống theo một nguyên tắc nào đó để đưa đến một kết luận. Đây là một yêu cầu cần thiết của người cán bộ xử lý thông tin, nó đòi hỏi người cán bộ phải biết hệ thống hóa thông

tin, sắp xếp chúng theo các chủ đề, theo từng lĩnh vực hoặc môn loại tri thức một cách có trình tự, thứ bậc như đã quy định để đảm bảo tính chặt chẽ, thống nhất và đúng nguyên tắc trong công tác xử lý thông tin. Cán bộ xử lý thông tin phải nhận biết được các mối quan hệ ảnh hưởng trực tiếp đến công việc của mình như: mối quan hệ giữa người dùng tin và sản phẩm thông tin; mối quan hệ giữa người dùng tin và môi trường thông tin; mối quan hệ giữa môi trường thông tin và sản phẩm thông tin, từ đó, phán đoán và tổ chức công tác xử lý thông tin có hiệu quả, tạo nên các sản phẩm thông tin đáp ứng được nhu cầu của người dùng tin tại từng thời điểm cụ thể.

Ngoài tư duy logic, việc nắm bắt nhu cầu thông tin của người dùng cũng là một trong những yêu cầu cần thiết và không thể thiếu của người cán bộ xử lý thông tin trong giai đoạn hiện nay, khi mà xã hội ngày càng phát triển, nhu cầu người dùng tin thay đổi đa dạng cả về hình thức và chất lượng các sản phẩm thông tin. Trong tiềm thức của rất nhiều người cán bộ xử lý thông tin hiện nay nói chung, vẫn còn tư duy theo cơ chế “cho - nhận”, chưa coi trọng, đánh giá đúng vai trò của người dùng tin đối với các thư viện/cơ quan thông tin, chưa nhận thức được rằng người dùng tin là nhân tố trung tâm, là “khách hàng” mà các thư viện/cơ quan thông tin cần phải luôn hướng tới, cung cấp sản phẩm cho họ.

Người cán bộ xử lý thông tin phải luôn cập nhật kiến thức, không ngừng phát huy sáng tạo, ứng dụng những công nghệ mới, chuẩn nghiệp vụ mới vào hoạt động xử lý thông tin để có thể tạo ra những sản phẩm thông tin tốt nhất cho người dùng.

Thực tế hiện nay, có một bộ phận không nhỏ cán bộ xử lý thông tin có tâm lý ngại đổi mới, không dành nhiều thời gian cho việc học hỏi, nâng cao trình độ kiến thức chuyên môn, nghiệp vụ, kết quả là nhiều sản phẩm thông tin kém chất lượng ra đời. Điều này làm ảnh hưởng không nhỏ đến sự phát triển của hoạt động thông tin tư liệu tại các thư viện/cơ quan thông tin. Chính vì vậy, người cán bộ xử lý thông tin trong thời đại mới, phải luôn chủ động thay đổi, không ngừng sáng tạo trong việc ứng dụng công nghệ thông tin và

những chuẩn nghiệp vụ mới vào thực tế công việc để nhanh chóng làm thay đổi về chất và lượng các sản phẩm thông tin. Tuy nhiên, sự đổi mới phải phù hợp với điều kiện thực tiễn, phải căn cứ vào nhu cầu của người dùng tin và tính hiệu quả khi tổ chức thực hiện.

2.5. Có khả năng phân tích, tổng hợp và khái quát hóa thông tin

Trong hoạt động xử lý thông tin, công tác phân tích - tổng hợp thông tin có vai trò cực kỳ to lớn. Nó cho phép cán bộ xử lý thông tin nắm rõ nguồn tin về mọi mặt như hình thức, nội dung, giá trị, công dụng,... để tiến hành lựa chọn, chắc lọc chúng phù hợp với mục đích của người xử lý. Phân tích thông tin là sự xem xét thông tin một cách chi tiết, cụ thể, ở từng khía cạnh nhỏ bởi cán bộ xử lý thông tin, để nắm được nội dung thông tin để cập đến những vấn đề gì? cho loại đối tượng nào? có giá trị hay không?...

Trên phương diện lý luận, kỹ năng phân tích (analytical skill) có thể gom vào một chữ "hỏi". Người phân tích thông tin phải là người biết đặt câu hỏi như một chuyên viên điều tra. Phân tích còn bao hàm ý tổng hợp, tổng hợp thông tin là ngược lại của phân tích thông tin, đó là sự ghép nối những chi tiết thông tin đã được xem xét, phân tích thành một thông tin chung hoàn hảo theo yêu cầu của cán bộ xử lý thông tin. Thực tế cho thấy, một người phân tích thông tin giỏi thường sẽ tổng hợp thông tin giỏi.

Trong công tác xử lý, phân tích - tổng hợp thông tin bao gồm các công việc như: phân loại; định từ khóa, chủ đề; mô tả thông tin; phân tích nội dung thông tin để làm chú giải, tóm tắt, tổng luận. Người cán bộ có khả năng phân tích - tổng hợp sẽ dễ dàng nắm bắt chính xác được nội dung thông tin để cập đến, hiểu rõ, hiểu sâu chúng ở từng khía cạnh. Từ đó, dễ dàng đưa ra được các chỉ số phân loại, từ khóa, chủ đề chính xác, phù hợp nhất hoặc dễ dàng trong việc làm các bài tóm tắt, bài chú giải, các tổng quan, tổng luận.

Bên cạnh, khả năng phân tích, tổng hợp thì khả năng khái quát hóa thông tin cũng là một trong những yêu cầu không thể thiếu của người cán bộ xử lý thông tin. Trong công tác xử lý thông tin, khái quát hóa giúp cán bộ xử lý dễ dàng hệ thống

hóa được nội dung thông tin, làm cho nó trở nên cô đọng, dễ hiểu hơn, để người dùng tin có thể dễ tiếp cận và khai thác chúng hiệu quả hơn. Trong thời đại "bùng nổ thông tin" như hiện nay, với một khối lượng thông tin lớn; phong phú, đa dạng về chủng loại, nội dung sẽ ít nhiều ảnh hưởng đến khả năng tiếp cận tin của người dùng tin. Đó đó, khả năng khái quát hóa thông tin của cán bộ xử lý thông tin sẽ gián tiếp giúp người dùng tin có được những thông tin phù hợp với yêu cầu của họ thông qua sản phẩm xử lý thông tin được tạo ra.

2.6. Có kiến thức và kỹ năng sử dụng ngôn ngữ trong xử lý thông tin

Ngôn ngữ là một hệ thống tín hiệu có bản chất bất kỳ, thực hiện chức năng nhận thức và giao tiếp trong quá trình hoạt động của con người. Ngôn ngữ có thể là ngôn ngữ tự nhiên và ngôn ngữ tư liệu, các loại ngôn ngữ có thể được khái quát như sau:

- Ngôn ngữ tự nhiên (NNTN) còn gọi là ngôn ngữ tự do, là ngôn ngữ được sử dụng trong khi nói (khẩu ngữ tự do) và trong khi viết (văn bản tự do). Ngôn ngữ tự do có nhiều loại từ như danh từ, tính từ, động từ, trạng từ, giới từ, liên từ, nhưng chúng không cùng giá trị thông tin. Có những từ làm rõ nghĩa cho từ khác, có từ dùng rất nhiều nhưng lại có giá trị thông tin rất ít, nhiều từ quá rộng, quá chung.

+ Ngôn ngữ tư liệu (NNTL) là ngôn ngữ nhân tạo chuyên dụng, được sử dụng trong hệ thống thông tin tư liệu để xử lý nội dung thông tin với mục đích lưu trữ và tìm tin. Đây là ngôn ngữ có kiểm soát để khắc phục những nhược điểm của ngôn ngữ tự nhiên trong việc diễn đạt thông tin.

Đây là hai loại ngôn ngữ cơ bản được sử dụng trong công tác xử lý thông tin và ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng của các sản phẩm xử lý thông tin: NNTN thường được sử dụng cho các bài tóm tắt, bài chú giải; NNTL được sử dụng phân loại thông tin; định từ chủ đề, từ khóa; viết các tổng quan, tổng luận để cho ra các sản phẩm như ký hiệu phân loại, tiêu đề chủ đề, từ khóa chung, từ khóa riêng, các tổng quan, tổng luận khoa học.

Tuy nhiên, trên thực tế không phải cán bộ xử lý

thông tin nào cũng nắm rõ các loại ngôn ngữ này, cũng như sử dụng hiệu quả chúng trong công việc của mình, đó là lý do giải thích vì sao một số sản phẩm xử lý thông tin ở các thư viện/ cơ quan thông tin hiện nay còn hạn chế về số lượng, lẫn chất lượng và chưa đáp ứng được nhu cầu tin của người dùng tin. Để sử dụng hiệu quả chúng đòi hỏi người xử lý thông tin phải có kiến thức nhất định, phải am hiểu từng loại ngôn ngữ về những đặc trưng cơ bản; về các ưu điểm và nhược điểm; về ý nghĩa và mục đích sử dụng riêng; phạm vi sử dụng cho từng loại sản phẩm thông tin;...

Khi có kiến thức và kỹ năng sử dụng ngôn ngữ, người cán bộ xử lý thông tin có thể diễn đạt, trình bày tốt nội dung thông tin mà mình xử lý. Trong số các sản phẩm xử lý thông tin thì bài tóm tắt, chú giải và tổng quan, tổng luận là những sản phẩm đòi hỏi cao về mặt trình bày và diễn đạt, đó là những yêu cầu về cách hành văn, diễn đạt ý bên trong. Một sản phẩm thông tin được coi là chất lượng khi mà người dùng tin dễ dàng tiếp cận và hiểu rõ nội dung của nó, đó phải là các sản phẩm có lối trình bày ngắn gọn, rõ ràng, súc tích nhưng phải phản ánh chính xác, đầy đủ nội dung thông tin cần diễn đạt. Để làm được điều đó, cán bộ xử lý thông tin phải là người có kiến thức nhất định về mặt sử dụng từ vựng phổ thông, lẫn chuyên môn; giỏi ngữ pháp; có khả năng trình bày, diễn đạt ý lưu loát, dễ hiểu; ngoài ra, còn phải nắm được các quy tắc, định dạng, các chuẩn trong việc tạo lập các sản phẩm thông tin. Đó là khả năng lựa chọn từ ngữ, lựa chọn ý trong quá trình đọc nội dung thông tin chứa trong tài liệu gốc, và sắp xếp, trình bày những từ ngữ, ý đã được lựa chọn một cách có hệ thống, đảm bảo tính chặt chẽ về mặt logic theo những nguyên tắc hay chuẩn đã được quy định.

2.7. *Biết so sánh và đánh giá thông tin*

So sánh và đánh giá thông tin là hai yêu cầu thiết phải có của người cán bộ xử lý thông tin trong giai đoạn hiện nay. Sự gia tăng nhanh chóng các sản phẩm thông tin vượt quá sự kiểm soát của con người đang là một trong những trở ngại không chỉ đối với các thư viện/cơ quan thông tin mà cả người dùng tin. Chính vì vậy, việc so sánh và đánh giá thông tin là rất quan trọng, nó giúp

lựa chọn nguồn tin chính xác và phù hợp với nhu cầu của từng thư viện/ cơ quan thông tin, của từng loại đối tượng phục vụ tin với yêu cầu tin đa dạng của họ. Và không ai khác để làm điều đó - chính là đội ngũ cán bộ làm công tác xử lý thông tin. Tuy nhiên, đây không phải là một công việc đơn giản, nó đòi hỏi người cán bộ xử lý thông tin phải có khả năng nhận biết, phân tích để tiến hành so sánh và đánh giá được các nguồn thông tin, loại thông tin ở những góc độ, khía cạnh khác nhau để đảm bảo được sự phù hợp: phù hợp với chức năng và nhiệm vụ của từng thư viện/ cơ quan thông tin; phù hợp với mục đích tạo lập từng loại sản phẩm thông tin; phù hợp với nhu cầu phát triển của xã hội; phù hợp với đại đa số nhu cầu của người dùng tin hiện nay..., dựa trên những tiêu chí nhất định, đó có thể là tính mới của thông tin, tính phù hợp, tính chính xác, tính giá trị và tính khoa học. Biết so sánh và đánh giá thông tin giúp cho người xử lý thông tin dễ dàng trong việc lựa chọn, xử lý nguồn tin một cách hiệu quả nhất. Đồng thời, có những điều chỉnh hợp lý, khắc phục những thiếu sót, hạn chế của các sản phẩm thông tin trước đây.

2.8. *Có kỹ năng truyền thông vận động*

Không chỉ là chủ thể tạo ra các sản phẩm thông tin đáp ứng nhu cầu của người dùng tin, cán bộ xử lý thông tin còn đóng vai trò là cầu nối để đưa các sản phẩm đó đến với người dùng tin. Để đáp ứng điều này, người cán bộ xử lý thông tin phải có kỹ năng truyền thông vận động - đó là hoạt động truyền đạt thông tin trực tiếp bằng lời nói thông qua giao tiếp, thuyết trình, giới thiệu..., hoặc gián tiếp thông qua các phương tiện thông tin đại chúng như: đài, tivi, phim ảnh, sách báo, pa nô, áp phích... để tập trung, lôi kéo sự chú ý, quan tâm của người dùng tin đến các sản phẩm thông tin. Từ đó, thu hút ngày càng đông người dùng đến sử dụng các sản phẩm trong thư viện/cơ quan thông tin.

Trong sự cạnh tranh khốc liệt của các nguồn tài nguyên thông tin trực tuyến, các thư viện điện tử, thư viện số, các mạng xã hội... như hiện nay, thì vấn đề quảng bá các sản phẩm thông tin và hình ảnh thư viện/cơ quan thông tin có một vai trò hết sức quan trọng. Để truyền thông vận động

có hiệu quả, thì hơn ai hết những người làm công tác xử lý thông tin cần phải có kỹ năng giao tiếp, diễn thuyết, trình bày, giới thiệu,... Nó tạo thuận lợi trong quá trình tiếp xúc giữa người cán bộ xử lý thông tin với người dùng tin, giúp họ nắm được nhu cầu tin, yêu cầu về sản phẩm thông tin của người dùng tin. Từ đó, tạo ra các sản phẩm thông tin phù hợp nhằm đáp ứng tối đa nhu cầu của người dùng tin. Với lý do này, có thể nói truyền thông vận động có mối quan hệ hai chiều, một mặt giúp người cán bộ xử lý nắm được nhu cầu tin của người sử dụng, mặt khác giúp người sử dụng nhận biết các sản phẩm thông tin có giá trị trong thư viện/cơ quan thông tin. Hơn nữa, nó còn là vũ khí quan trọng giúp các thư viện/cơ quan thông tin có thể cạnh tranh với nhau.

Truyền thông vận động tốt có thể đem lại những hỗ trợ về tài chính cũng như vật chất từ các cơ quan quản lý, các tổ chức chính trị xã hội, các tổ chức phi chính phủ, cũng như từ phía người sử dụng thư viện/cơ quan thông tin.

3. Kết luận

Trong thực tiễn hoạt động thư viện/cơ quan thông tin, công tác xử lý thông tin có mặt ở hầu hết các khâu: từ bổ sung đến phục vụ người dùng tin. Nó là một trong những công việc phức tạp, ảnh hưởng trực tiếp đến hiệu quả của một thư viện, cơ quan thông tin. Xử lý thông tin là công việc trực tiếp tạo nên các sản phẩm thông tin đáp ứng những nhu cầu khác nhau của người dùng tin. Có thể nói, trong bất kỳ cơ quan thông tin-thư viện nào, các sản phẩm thông tin đều có ý nghĩa rất quan trọng, phần nào quyết định đến sự phát triển của thư viện, cơ quan thông tin đó. Điều này càng đặc biệt đúng trong xã hội thông tin hiện đại, khi mà sự phát triển của xã hội, của thông tin là vô cùng nhanh chóng. Thêm vào đó là sự thay đổi về thói quen sử dụng thư viện, về cách thức tiếp cận thông tin của người dùng tin. Người dùng tin có xu hướng ngày càng đòi hỏi cao hơn trong việc cung cấp các sản phẩm xử lý thông tin. Bởi lẽ đó, việc đa dạng hóa, nâng cao chất lượng các sản phẩm thông tin để đáp ứng nhu cầu tin ngày càng cao của người dùng tin là một công việc cần phải được tiến hành một cách liên tục và thường xuyên. Và để làm được điều đó, đòi hỏi người cán

bộ xử lý thông tin cần hội đủ các điều kiện về kiến thức chuyên môn, nắm vững các phương pháp và kỹ năng về xử lý thông tin,... để từ đó áp dụng vào thực tiễn công việc một cách hiệu quả nhất.

Việc hoàn thiện các kỹ năng cần thiết theo yêu cầu của nghề trong giai đoạn hiện nay giúp cho người cán bộ xử lý thông tin khẳng định được vị trí, vai trò của mình trong thực tiễn hoạt động thông tin-thư viện nói chung và công tác xử lý thông tin nói riêng. Đây là nền tảng vững chắc giúp họ bắt kịp với những thay đổi và sự phát triển của thời đại. Để có một đội ngũ cán bộ xử lý thông tin đáp ứng đầy đủ các yêu cầu nghề nghiệp trong xã hội hiện đại, không chỉ cần có sự nỗ lực phấn đấu tự hoàn thiện của mỗi cá nhân, mà còn cần sự tham gia nhập cuộc của các nhà quản lý, lãnh đạo trong việc định hướng phát triển, đào tạo bồi dưỡng nguồn nhân lực chất lượng. Đây cũng chính là bài toán dành cho các đơn vị đào tạo ngành thư viện-thông tin, làm thế nào để xây dựng một chương trình đào tạo theo hướng chuẩn hóa và hội nhập, với các kỹ năng, yêu cầu cần thiết, để góp phần tạo nên những đội ngũ cán bộ chuyên nghiệp, thúc đẩy ngành thư viện-thông tin nước nhà phát triển ngang tầm với các nước trong khu vực và quốc tế.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Mạnh Tuấn (1998). Sản phẩm và dịch vụ Thông tin - Thư viện: Giáo trình. H. : Trung tâm Thông tin Tư liệu Khoa học và Công nghệ Quốc gia. – 324tr.
2. Cán bộ thư viện thông tin: Những yêu cầu đặt ra trong giai đoạn hiện nay / NCS. Phan Thị Huệ. – 6tr. Truy cập tại Thư viện số trường Đại học Văn hóa Hà nội: <http://dlib.huc.edu.vn/bitstream>
3. Phạm Trần Dương. Các kỹ năng cần thiết của cán bộ thư viện trong quá trình hướng tới đạt chuẩn quốc gia, khu vực và quốc tế. Truy cập tại website Bản tin các trung tâm học liệu: <http://www.lrc.ctu.edu.vn/bantin11/index.php/chuyen-de/22-chuyen-de/208-ky-nang-can-bo-thu-vien>
4. Đinh Thúy Quỳnh. Những yêu cầu đối với cán bộ thư viện thông tin trong thời đại mới. – 3tr. Truy cập tại Thư viện số trường Đại học Văn hóa Hà nội: <http://dlib.huc.edu.vn/bitstream>
5. Nguyễn Thị Đào. Vấn đề xử lý thông tin trong các cơ quan thông tin khoa học và công nghệ Việt nam hiện nay. – 3tr. Truy cập tại website Trung tâm thông tin - thư viện trường Đại học Nội vụ Hà Nội: <http://thuviennoivu.dreamlib.vn:8080/phamquangquyen/bitstream/123456789/684/1/1.pdf>